

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

DANIŞMAN ÖĞRETMEN : LEVENT TOPRAK

ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI : NEHİR ÖZTAŞKIN

SÖZCÜK SAYISI : 3562

ARAŞTIRMA SORUSU : AHMET HAMDİ TANPINAR'IN 'HUZUR' ADLI

YAPITINDA İÇ VE DIŞ KOŞULLAR KARAKTERLERİN KİŞİLİK, DAVRANIŞLARINI

VE DUYGULARINI NASIL ETKİLENMİŞTİR ?

İÇİNDEKİLER

1. Öz	2
2. Giriş	3
3. Mümtaz	
3.1 Ölüm	4
3.2 Aile	6
3.3 Aşk	8
3.4 İstanbul	10
4. İhsan	
4.1 Hastalık	12
4.2 Evlilik	13
4.3 Sosyo-ekonomik yapı	14
5. Nuran	
5.1 Aile ve Toplum	15
5.2 Yalnızlık	17
5.3 Aşk	18
5.4 Müzik, Tarih ve Edebiyat	19
6. Sonuç	20
7. Kaynakça	21

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakolarya Diploma Programı Türkçe A dersi bitirme tezi olan bu incelemede , Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Huzur' adlı eseri ele alınarak ; Mümtaz, İhsan ve Nuran karakterlerinin kişiliklerine etki eden kavramlar, koşullar ve uzamlar işlenmiştir.

İncelemede kavramların üzerinden işlenecek karakterlerin kişiliklerinin yansıtılması ve sorunun daha açık işlenmesi için giriş bölümünde yapıt zamanının genel özellikleri, yapıtın bölümlendirilmesi ve yapıtta kullanılan üslup ve kelime seçimleri ele alınmıştır.

Tezin devamı ise yapıttaki kişi adı başlıklarıyla üç bölüme ayrılmakta, kişilik ve davranışlarını etkileyen kavram, uzam, koşul olarak alt başlıklarla bölümlendirilmiştir.

Tez, ele alınan üç karakterin kişiliklerinin hangi koşullar altında nasıl ve neden etkilendiklerini ; onların iç değişimini etkileyen ve tetikleyen kavramların, uzamın, olguların neden-sonuç bağlamında işlenmesi, söz konusu olan değişimin karakterlerin davranışlarını hangi yönde etkilediğini açıklamayı hedefler.

Tezin sonuç bölümü ise inceleme boyunca ele alınan konu dahilinde ' İnsanların iç ve dış etmenlerden kendini soyutlayamayacağı ve çevreden etkilenip kişinin karakterine yansıtacağı' tezini savunacaktır.

Sözcük sayısı : 149

Araştırma Sorusu : Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Huzur' adlı yapıtında iç ve dış koşullar karakterlerin kişiliklerini, davranışlarını ve duygularını nasıl etkilemiştir ?

1. GİRİŞ

Ahmet hamdi Tanpınar'ın 'Huzur' adlı eseri İkinci Dünya Savaşı'nın çıktığı dönemde yeni toplanmış devletin koşullarında İstanbul'da varlığını sürdüren bir grup insanın hayatını konu almış ve onların iç dünyalarını yansıtmıştır. Yapıtta varlığı en sık görülen ana karakter Mümtaz'ın babasının daha sonra annesinin ölümüyle İstanbul'a kuzeni İhsan'ın yanına gelmesini ve orada aşık olduğu kadın Nuran'ın iç dünyalarını ve çevredeki olayları konu almıştır. Yapıtın ve kurgunun verilmesinde ve yapıtın bel kemiğini oluşturan karakterler ve koşullar bağlamında karakterlerin kişiliklerinin nasıl verildiğidir. Eserde kişilerin iç dünyalarının yansıtılması ve kişiliklerinin neden bu hal ve durumda olduğu karakterlerin geçmişi verilerek ayrıntılı ve derin bir şekilde anlatılmaktadır. Karakterlerin kişiliklerinin ve dünya görüşlerinin incelendiğinde bu kişilerin çevre (aile ve toplum) ve bireysel koşullardan etkilendiği söylenebilmektedir. İnsanın toplumda var olduğu ve sosyal bir varlık olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bireyin çevreden etkilenmemesi olanaksızdır. Yapıtta bireylerin en çok savaştan etkilendiği görülmektedir. İnsanı etkileyen başka bir unsur olan insan ilişkileri ve duygular yapıtın olay örgüsü ve karakterler tarafından yoğun bir biçimde her karakter için ayrı alt başlık yapılarak ve onların kişiliklerinin yapı taşları göz önünde bulundurularak kaleme alınmıştır. Bunun örneği olarak Mümtaz ve Nuran aşkı örnek olarak gösterilebilmektedir. Aynı zamanda kişilerin sadece bireysel bağlamda kendilerini değiştirdikleri görülmektedir. Dış etken olmadan tek başına vakit geçiren karakterlerin akıl yoluyla ve anlam yüklemeye değiştikleri gözlemlenebilmektedir. Yapıtta bu kişilik değişimleri olay örgüsünü beraberinde getirmiş ve yapıt bütünlük kazanmıştır.

2. MÜMTAZ

2.1 Ölüm

Eserde ‘Mümtaz’ karakteri çocukluğundan ölümüne dek ruh hali değişimleriyle davranışlarıyla ön planda olan bir karakterdir. Mümtaz, anne ve babasını genç yaşta kaybetmiş ve babasının ona kişilik yönüyle örnek gösterdiği kuzeni İhsan’ın yanına taşınmış bir genç birey olarak kurgulanmıştır. Mümtaz, üzüntülerle dolu çocukluk yılları geçirmiştir ve bu durum gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde de onu etkilemeye devam etmiştir. Melankolik yapısı ve sakinliği çocukluk zamanlarından ona kalan bir miras gibidir. Babasının ani ölümü ailesinden büyük bir parça götürmektedir. Mümtaz babasının öldüğü o geceden etkilendiği ve yaşamının devamı boyunca bu durumun etkisi altında kaldığı gençlik yıllarında babasının katledildiği geceyi rüyasında görmesiyle açıklanabilmektedir. Ani ölüm sonrası Mümtaz annesiyle yaşamak durumunda kalmaktadır. Akdeniz’e yerleşen Mümtaz ve annesi, Mümtaz’ın babası olmadan yeni bir hayata adım atmışlardır fakat ölümü arkalarında bırakmaları imkansız bir hale gelmiştir. Mümtaz çevrede yeni arkadaşlar edinse de akşam vakitlerinde yalnız kalmak istemesi ve doğayı izlemesi onun melankolik yapısını göstermektedir. ‘ *Mümtaz burada, yoldan denize inen kayalar üstünde oturup akşam saatlerini geçirmeyi severdi. Bey Dağları’nın üstünde güneş sanki kendi ölümünün ayinini ve kendi yıldızdan ve koyu lacivert gölgelerden lahdini hazırlıyormuş gibi, bu dağların kıvrımlarına altın ve gümüş zırhlar geçirir...*’ (Huzur, 34) Babasını kaybettikten birkaç hafta sonra Mümtaz, annesini de kaybetmiştir. Çok küçük yaşta hayatına şekil verecek iki bireyi de kısa zaman aralıklarıyla kaybeden Mümtaz’ın ruhu çocuk yaşında hüznle dolmaktadır. Yakınında başka bir aile bireyinin görünmemesi ise onu yalnızlığa itmektir. Etrafında anne-babası olmaması ve onları bir daha görememe duygusu ve bu acıyı tek başına çekecek olması onu kahretmektedir ve yalnızlığa sürüklemektedir. Kendini yalnız görmesi ve çevresineki

insanlara yük olduğunu sanması, başka insanlar tarafından acınacağını düşünmesi onu duygularını saklamaya itmiştir. Mümtaz'ın ölümle ve acılarla dolu bir çocukluk yaşaması kişilğinde derin izler bırakmaktadır. Hüzünlü, durgun, dalgın, yalnız bir genç olması çocukluk hayatındaki sorunlarla özdeşirilebilmektedir.

2.2 Aile

Mümtaz, anne ve babası öldükten sonra İstanbul'a amcasının oğlu İhsan'ın yanına taşınmak durumunda kalmaktadır. Yeni bir aile bireyinin yanına taşınan gencin, hayatının seyri değişmektedir. İhsan, Mümtaz'ın zorlu zamanlarını atlatması ve üzüntüsünü gidermesi için onunla vakit geçirmekte ve ilgilenmektedir. '*Emmi oğlu öyle sevilmez...Böyle asık suratlı olma, her şeyi unut.*' (Huzur, 41) İhsan, Mümtaz'ın babası tarafından sevilen ve örnek gösterilen bir aile bireyidir. '*Babası, evde kardeşinin oğlundan çok bahsetmişti. 'İhsan'a bayılıyorum. İnşallah Mümtaz'da büyüyünce ona benzer. Bizim ailede galiba en akıllı adam İhsandır.'*' (Huzur, 41) İhsan ile vakit geçirmekten zevk alan Mümtaz, hayatının karanlık günlerine az da olsa ara vermiştir. Daha sonra eve İhsan'ın eşi sıfatıyla taşınan Macide, Mümtaz'ın hayatına yepyeni bir soluk katmaktadır. '*Mümtaz, ağabeyinin karısını ilk görüşte beğenmiş, İhsan'ın adeta alay ederek 'nasıl buldun?' diye yaptığı işarete farkında olmadan 'çok mesudum.' diye cevap vermişti.*' (Huzur, 41) Eve adete huzur ve mutluluk getiren Macide, Mümtaz'a ilgi göstererek hayatının akışını değiştirmektedir ve hırçın olan bu çocuğun kişiliğini ılıman bir noktaya çekmiştir. '*Macide etrafındaki her şeye kendi içindeki saadet duygusunu geçiren insanlardandı... Güzelliği, iyi ahlakı, sakin tabiatı sonradan hissedilirdi. Onun gelişiyle evin hayatı derhal değişti.*' (Huzur, 42) '*Fakat asıl Macide'nin eve gelişi ile Mümtaz iyileşmiş, yüzünü güneşe çevirmişti. Onun eline geçene kadar Mümtaz, her şeye küskün, etrafa kapalı, gökten yalnızca felaket bekleyen bir mahluku ve bunda da haklıydı.*' (Huzur, 25) İhsan, Mümtaz'ın okuldan Tarih hocası olmuş ve evde de bu eğitimin devam etmesini sağlayarak Mümtaz'a büyük ilgi alanını keşfetmesine yardımcı olmuştur ve onu bilgi bakımından geliştirmiştir. İhsan ve Macide yani Mümtaz'ın yeni ailesi, onun kişiliğini sakin yapılarıyla değiştirmişlerdir. İçerik, mutsuz, huzursuz görünen ailesini

kaybetmiş olan bu çocuğa sakin neşeli tavırlarıya onu hayata döndürmüşlerdir. Mümtaz'ın ruh halinin olumlu yöne çekilmesi yeni ailesi nedeniyle gerçekleşmiştir.

2.3 Aşk

Duygusal, düşünsel, içe dönük Mümtaz karakterinin hayatını, düşüncelerini, ruh halini, kişiliğini, duygularını değiştiren bir diğer karakter ise aşık olduğu genç kadın 'Nuran'dır. Ailesi tarafından baskılanmış duygularını dışa vurmaması gerektiği tembihlenen Nuran, hem kişiliği ve ruhu hem de fiziksel özellikleriyle Mümtaz'ın ilgisini çekmiş ve onu kendisine bağlamıştır. Dönemin kadınlardan beklenen fiziksel ve yapısal güzellik ölçütleri, geniş omuzlar, İstanbullu olma, ve buna göre davranmak ve kibar olma ölçütleridir. Nuran zamani kadınlardan beklenen bu özelliklerin hepsine sahiptir ('*Mümtaz için kadın güzelliğinin iki şartı vardı ilki İstanbullu olmak öbürür de Boğaz'da yetişmek belki de üçüncü şart ise Nuran'a benzemek.*' (Huzur , 71)) ve bu nedenle Mümtaz'ın ilgisini üstüne çekmiş, onu kendisine bağlamıştır. '*Mümtaz sevdiği kadının geniş omuzlarını, başa narin bir çiçek edası veren boynunu, güneşten kısılmış, sade bir ışık çizgisi haline girmiş gözlerini olduğu gibi görüyordu.*' (Huzur, 53) *Nuran'ın varlığıyla kendi varlığını bulmuştu.*' (Huzur, 140) Nuran, Mümtaz için yalnız aşık olunan kadın değil aynı zamanda yakın, samimi bir arkadaş da olmuştur. Nuran'la yalnızca garip hikayelerden, kitaplardan, müzikten bahsetmemiş hayata dair umutlarından, düşüncelerinden ve duygularından da söz etmiştir. Nuran'ın anlattığı hikayeler ve konuştukları konularda Mümtaz'ı düşünsel bakımından geliştirmektedir. Hayatına dair birçok şeyden bahsettiği ve vaktinin çoğunu onunla geçirdiği için Nuran, değerli bir insan halini almaktadır. Mümtaz, Nuran ile tanıştıktan sonra hayatının amacını bulmuş ve kendine onunla birlikte bir gelecek çizmiştir ve hayatının odağını değiştirmiştir. Mümtaz, Nuran sebebiyle kişilik bakımından daha içli ve duygusal bakımdan daha derin davranışlar sergilemektedir. Mümtaz üzerinde Nuran'ın etkisi yeni deneyimler ve kazançlar olarak da değerlendirilebilmektedir. '*kendisinde madem ki ilk defa oluyordu; madem ki teni ve ruhu beraberce harekete gelmişler, tam bir terkip, bir anlaşma içinde mesuttular.*' (Huzur,

121) İlk aşk ve aile dışındaki bir bireyle bu kadar yakın ilişki kurabilmek genç adamı hem olumlu hem de olumsuz yönden etkilemektedir. Aşık olmak, İstanbul'un her köşesinde aklına aşık olduğu kadının gelmesi, hoş vakit geçirmesi, onu anlayan insanı idrak etmesi ve onu benimsemesi iyi yönlerden sayılırken ona körü körüne bağlanması ve geleceğini sadece bir insana adaması onu olumsuz yönde etkileyen davranışlardan olmuştur. Nuran genç adamla birlikte değilken onu düşündürdüğü için Mümtaz, ilişkilerde neden-sonuç ilişkisi aşık olma ve bir insana bağlanma durumu, gelecek gibi konular üzerinde daha farklı düşüncelere sahip olmaktadır. Mümtaz, kendisi üzerinde bu denli etkiler bırakan güzel kadından sonra eskisi gibi düşünememekte ve hissedememektedir. Ayrıca Mümtaz'ın küçük yaşta köylü kızında hissettiği tensel uyum Nuran için farklıdır. Nuran'ın bu derecede etkili olmasının ve Mümtaz'ı duyuşal bağlamda değiştirmesinin sebebi ise hem tensel uyum ve fiziksel beğeni hem de doęa, kùltür, edebiyat, müzik gibi kişiliğin anahtarı olan unsurlardır. Bu nedenle derin ve zengin bir aşkın hayatta büyük yer kaplaması kişiyi etkilemektedir. Mümtaz'ın durağan halinden coşkulu bir hale geçişi yani duygu değişimi yapıtta net bir şekilde gör÷lmektedir. *'Mümtaz bütün ömrü boyunca etrafı bu kadar mesud görmemişti. Bu kendi içinin saadeti değildi. Belki bütün kainat, insan, ev, ağaç.... Hepsi çok uzun bir uykudan uyanmış gibiydi.'* (Huzur , 203) *' Hakikatte Nuran'ın aşkı Mümtaz için bir dindi.'* (Huzur, 159)

2.3 İstanbul

İstanbul uzamı iki açıdan incelenebilmektedir : Mümtaz'ın İstanbul'dan etkilenmesi ve İstanbul'un Mümtaz'dan etkilenmesi. İstanbul gibi bir cansız varlığın / mekanın bir bireyden etkilenmesi somut olarak mümkün değildir fakat yapıtta İstanbul'a ait betimlemeler Mümtaz'ın ruh haline bağlı değişiklik göstermektedir. İhsan hastalandığı vakit mutsuz ve perişan bir haldeyken istanbul sokakları karanlık bir biçimde anlatılmaktadır. *' Sefil, perişan mahalleler, yoksulluk yüzünden bir insan çehresini andıran eski evler arasından geçiyordu.'* (Huzur, 24) Fakat Mümtaz, Nuran ile buluşmadan önce şafak vakti ve deniz keyifli bir biçimde sunulmaktadır. *' Boğaz, aşağıya doğru bir kuş uçuşu gibi süzülüyordu. Bahar güneşinin altında suların sevincine baktı.'* (Huzur, 151) Mümtaz'ın, yapıtın başında, ömrünün ilk yıllarını Akdeniz kıyılarında bir kasabada geçirdiği belirtilmektedir. Sık sık yalnız kalan ve o yaşlarda henüz çocuk olan Mümtaz, doğayla iç içe büyümektedir. Önce babasını sonra annesini kaybettikten sonra İhsan'ın yanına İstanbul'a taşınmıştır. İstanbul, küçük kasabadan daha farklı olarak gelişmiş ve tarihi bir mekandır. İhsan'dan etkilenen Mümtaz, tarihle çok ilgilidir ve İstanbul da olayların çoğunun geçtiği mekandır. Mümtaz'ın İstanbul'dan etkilenmesi yapıtta görüldüğü üzere ömrünün ikinci yarısı olarak adlandırılabilir olan bölümde İstanbul'da hayatının ilk deneyimlerini yaşamaktadır. Yeni ailesiyle İhsan ve Macide ile İstanbul'da tanışmıştır ve yeni evine taşındıktan sonra eski hayatındaki acıları arkasında bırakmaya çalışmıştır. İlk aşkını da İstanbul'da yaşayan Mümtaz için İstanbul bir mekandan çok hayallerin can bulduğu bir kavram haline gelmektedir. *'Mümtaz, Nuran'a İstanbul'un hemen hemen tüm semtlerini ve güzel mimari yerlerini dolaştırır. Aşkları ve düşünceleri bu dekkor içine gelişir.'*

Duygusal bir karakter olarak çizilmesiyle Mümtaz, bir eylem insanından çok düşünce insanıdır. Kişilik özelliği olarak sayılabilecek bu durum İstanbul uzamıyla gösterilmektedir ve

İstanbul, Mümtaz'ın içe dönüklüğünü güçlendirmektedir. Mümtaz'a göre hayatın asıl amacı gerçekte ve hayal dünyasında yaşanan olaylar hakkında düşünmek ve onların yaşattığı duyguları yaşamaktır. Bu derin duygulanım İstanbul üzerinden örneklerle ve kişileştirmelerle yansıtılmaktadır. Mümtaz'ın Nuran'a olan hislerinin varlığında Mümtaz hep İstanbul ile başa kalmıştır ve var olan hayallerini ve duygularını İstanbul ile sohbet halinde dile getirmiştir. Bu durumda da Mümtaz'ın dış etmen olarak İstanbul'dan etkilendiği söylenebilmekte ve uzam yoluyla duygularını dile getirdiği söylenebilmektedir.

3.İHSAN

3.1Hastalık

İhsan'ın hastalığı yapıtın başından itibaren iredelenen bir sorundur. Bu sorun İhsan'ın hisleri ve düşünceleri tarafından anlatılmamakta Mümtaz tarafından nakledilmektedir. İhsan'ı yatağa düşürülen bu hastalık sadece Mümtaz'ı değil bütün aileyi yani İhsan'ın eşi Macide ve çocukları da içine almaktadır. Bu nedenden dolayı bu alt başlık İhsan'ın ailesinin duygusal yönden nasıl etkilendiğini açıklamaktadır. Gündeminde Nuran, dünya savaşı (ülkenin politik durumu) ve İhsan'ın hastalığı olan Mümtaz'ı ailesinde en çok değer verdiği kişinin bu zorlu durumu onu yıkmaktadır. Ruh sağlığı pek iyi durumda olmayan Macide ile çocuklar da üzgün ve endişeli halleriyle evde neşeli olan günleri aramaktadırlar. İhsan ve Macide'nin kız çocukları daimi sevinciyle bilinirken artık neşesini kaybetmiştir. *‘ Mümtaz kızın solmuş yüzüne, içeriye kaçmış gözlerine baktı. Başı, üç günden beri olduğu gibi kurdelesizdi. ‘ Kırmızı kurdelemi takmayacağım, babam iyileşsin öyle takarım.’ (Huzur, 16) ‘ Herkes, İhsan'ın hastalığının verdiği üzüntü ile uyuyor, onunla uyuyordu.’ (Huzur , 11)* Aileyi sarsan bu durum herkesin psikolojik halini kötü yönden etkilemiştir. Odak figürün İhsan olmadığı göz önünde bulundurulduğunda İhsan'ın duygu ve düşüncelerinin açık ve net bir biçimde romanda dile getirilmediği gözlemlenebilmektedir ancak İhsan'ın hastalığa karşı duruşu ve bu durum hakkında duruşu ve davranışları okuyucuya İhsan'ın nasıl etkilendiği hakkında yorum yaptırabilmektedir. Mümtaz'ın İhsan'ın hastalığını bir felaket gibi anlatması İhsan'ın durumunun ciddiyetini gösterirken İhsan'dan bir hayıflanma veya olumsuz bir beyan duyulmaması, İhsan'ın karakterinin gücünü göstermektedir ancak yatalak bir hasta vaziyetinde olması, fiziksel bir sorunun zihinsel olumsuzluğunu da beraberinde getirmektedir.

3.2 Evlilik

Yapıtta İhsan'ın daha önceki yıllardaki duygu durumu hakkında herhangi bir bilgi olmasa da İhsan'ın hayatındaki en önemli değişikliklerden biri Mümtaz'ı yanına alıp onunla aynı evi paylaşıp, aynı ilgi alınana (tarihe) sahip olup vakit geçirmek ikincisi de Macide ile hayatını birleştirip çocuklarının olmasıdır. Macide ile tanışması yapıtta yer almasada ılımlı ve nazik olan İhsan gittikçe daha da mutlu olmakta ve neşe saçmaktadır. Macide hayatına yeni bir soluk getirmektedir. İhsan yapıttın başından beri hep mutlu, umutlu ve çalışkan bir karakter olarak gözükmemektedir ve Macide hayatına girdikten sonra mutluluğu kat be kat artmaktadır. Mümtaz'ın da Macide ile iyi anlaşması ve aralarında bağ oluşması İhsan – Macide arasındaki ilişkiyi daha sağlıklı ve mutlu kılmaktadır. Macide, İhsan, Mümtaz bu durumda aynı evde yaşayan üç özgün birey olarak birbirilerini duygusal bağlamda olumlu etkilemişlerdir. Bu nedenle evliliğin Macide'nin ruhen sağlıklı olduğu zamanlarda bu olumlu koşulların devam ettiği görülmektedir.

Fakat Macide'nin ruh sağlığı bozulduktan sonra İhsan ve Mümtaz bu durumdan çok etkilenmiş, psikolojik bağlamda zor duruma düşmüşlerdir çünkü neşe kaynağı olarak sembolize edilen Macide'nin eski ruh halini koruyamaması üçlü ilişkinin bozulmasına neden olmuştur ve bu vaziyetten en çok İhsan etkilenmiştir. Macide geldikten sonra can bulan Mümtaz da Macide'nin bu kötü ruh halinden etkilenerek melankoliye sürüklenmektedir.

3.3 Sosyo – ekonomik Yapı

Yapıt dönemi ve zamanı nedeniyle hazımsız olarak tanımlanabilmektedir. Cumhuriyetin genç olduğu dönemlerde çoğu şeyin yerli yerinde olmaması karakterlerden İhsan üzerinden ve yapıtın sonunda Mümtaz ve Nuran ilişkisi üzerinden anlatılmaktadır. Tam anlamıyla sisteme oturmamış bir toplulukta var olmanın verdiği güvencesizlik İhsan ve arkadaşlarının yaptığı sohbette görülmektedir. İkinci dünya savaşının çıkma durumu ve bunun verdiği belirsizlik ve huzursuzluktan İhsan gibi toplumda yaşayan her birey etkilenmiştir. Savaşa girilip girilmeyeceği daha geniş kapsamda ne olacağı belli olmayan bir vaziyette olayları yakından takip eden ve Tarih'e hakim olan İhsan'ın etkilenmesi herkesten farklı olarak daha objektiftir ve tartışmacıdır ancak ne kadar bu olumsuz koşula tarafız bakılırsa savaştan etkilenmemek gibi bir nötrlük söz konusu değildir.

4. NURAN

4.1 Aile ve Toplum

Yapıtta Nuran karakteri Boğaziçi'nde oturan köklü ve kültürlü bir ailenin kızı olarak yetişmiştir ve yapıtın başından sonuna kadar Nuran adından söz ettiren Mümtaz'ın aşık olduğu kadındır. Nuran'ın hayatında ailesi çok büyük bir yer kaplamakta olduğu sıkça vurgulanmaktadır. Nuran'ın Mümtaz'a aşık olduğu gözler önüne serilse de bir anne olduğu için ve etrafta insanların onun hakkında uygunsuz şeyler düşüneceği için aşkı yaşamaktan kaçınmaktadır. Aşkı belli etmeden içinde yaşayan Nuran'ın içine kapanık duygularından pek söz etmeyen bir karakter olmasının nedeni annesinin ona küçüklüğünden beri onu baskılaması ve kendi istediği şekilde yönlendirmesidir. Nuran'ın annesi yani Nazife Hanım'a benzemesi buna bağlanabilmektedir. *' Ancak Nazife Hanım'ı dinledikten sonra Nuran'ın bazen çok eski kelimeler kullanmasının hatta bundan hoşlanmasının bazı heceleri medle uzatmasının nedenini anladı. ' (Huzur , 163)* Nuran'ın annesinin ona verdiği en değerli öğüt bir kadının kendini sır gibi gizlemesi gerektiğidir. Bu nedenle Nuran hisleri hakkında hiç söz etmemektedir bu durum da onun çevreden duygusuz izlenimi verdiğini göstermektedir. *' Nuran için ' Bilmezsin Mümtaz ne hissiz kadındır demişti. Hissiz ve zalim... ' (Huzur , 158)* Ailesi Nuran'ı kapalı bir kutu gibi yetiştirmekteyken dönemin mevcut toplumunun kadına bakış açısı Nuran'ın yetişmesinde büyük rol oynarak kişiliğine de şekillendirmiştir. Toplum, çocuğu olan bir kadının evli veya dul fark etmeden sadece annelik yapmakla yükümlü olduğunu hissettirmektedir ; ancak Nuran'ın eski eşinin yabancı bir kadınla gönül rahatlığıyla toplulukta gezebilmesi olağan karşılanmaktadır. Toplumun bu bakış açısı evli olmayıp çocuğu olan bir kadını daha da yalnızlaştırmaktadır. Yine dönemin aile bağlarının güçlü ve uzak akrabaların birbirine yakın olması ve bu nedenle aile içinde var olan bir haberin herkes tarafından duyulması kadınların daha da içe kapanmalarına neden olmuştur ve aşk gibi

duyguları deneyimlemelerini zorlaştırmıştır. Bu nedenle bu duyguya kapalı olan kadınlar (bu yapıtta Nuran üzerinden işlenmiştir) içe dönük ve hayal dünyasında yaşayan bireyler olmuşlardır. Nuran, Mümtaz'a aşık olsa bile bu duygudan emin olmamasının ve kendisini geri çekmesinin nedeni toplumsal baskı ve ahlaki değerlerdir. Toplumun değerlerine göre kendini yargılayan ve ona göre davranan Nuran çevreden uygunsuz bir tepki almaktan korktuğu için de duygularından emin olamamaktadır. Aile ve arkadaş çevresi gibi küçük bir topluluk ve dönemin insanları göz önünde bulundurulduğunda Nuran'ın duygularının ve davranışlarının daha geri planda olmasının nedeni açıklanmaktadır. Ayrıca Nuran'ın ailesinden etkilenmesi dış bir ortamdan öğrenilmiş davranış şekli olarak değil kan bağı olduğu nedeniyle anneannesinin dolu dizginliğini dedesinin aşka karşı derin bir tutumunu ve babasının cesaretini almasından bahsedilmiştir ve bu kanların Nuran'da birleşmesinin atılış ve rıza-kabul gibi bir tezatlık oluşturduğu gözlemlenmektedir. Bu durum Nuran'ın kişilik özelliklerinin ailesi tarafından bilinçsizce şekillendiğini ve Nuran'ı Nuran yapan özelliklerinin aileden geldiğini göstermektedir.

4.2 Yalnızlık

Toplumun ve ailenin baskıları sonucunda kendini hayattan geri çeken Nuran, boşanmış ve çocuğu olan genç bir bayan olarak kurgulanmıştır. Yapıtta yaradılışı itibariyle sakin sesiz fazlaca konuşmayan ve sıkıntılarını paylaşmayan bir karakterdir. Toplumun üzerinde yaptığı baskı, boşanmanın verdiği tek başlılık ve tek başına küçük bir çocuk yetiştirmenin verdiği bir yalnızlık mevcuttur. Yapıtta açık bir şekilde belli edilmese de yalnız büyüdüğü hissedilen Nuran sosyal bir karakter olarak yer almamaktadır. Bu nedenle Nuran davranışları çevreye kapalı, iç dünyası geniş biri olarak duygularını içinde yaşamaktadır. Sanıldığı gibi aile ilişkilerinin güçlü değil tam aksine uzak akrabaların varlığı ve arkadaş denemeyecek kadar samimi olmayan insanların arasında yaşamını sürdürmesi onu daha da yalnızlığa sürüklemektedir. Yaşadığı sosyal toplum ne kadar modern gözükse ve kadının varlığı gözlerde indirgenmese de çevresine açılmaması ve boşanmış çocuğuna karşı sorumlulukları olan genç bir anne olması onu hem fiziksel hem de düşünsel bağlamda yalnız kılmaktadır. Nuran 'ın yalnızlık durumu yapıtta net bir bağlamda belirtilmese de Mümtaz'dan önce düşüncelerini bütün çıplaklığı ile açıklayabilmediği gözlemlenebilmektedir. Mümtaz ile olan aşk ilişkisinden önce fiziksel bağlamda yalnız olmayıp düşünsel ve duygusal bağlamda yalnız bir izlenim çizmektedir.

4.3 Aşk

Yapıtta Nuran – Mümtaz aşkı hem Mümtaz hem de Nuran'ın bakış açısı ve duygularıyla yazılmıştır. Mümtaz'ın Nuran'a olan aşkı duygu değil düşünce karmaşasına dayanırken Nuran'ın Mümtaz'a olan *hisleri* ve çevresindeki insanların bunu nasıl karşılayacağı ile ilgili endişeleri vardır. Bu endişe ve düşünce karmaşıklığı Nuran'ın hislerine tam anlamıyla bütünleşmesini engellemektedir. Bütün bu sosyal normların getirdiği değer yargıları ve aldatılmış bir kadın olmanın getirdiği hal , durumlar ve geçmiş sıkıntılar nedeniyle Nuran karakteri gerçek sevgiye aç bir figürdür. Eski kocası Fahir ile uyumsuzluğu tensel sorun söyle dile getirilmiştir: *' Bu güzel erkekte bir başkasının derisiyle uyuma imkanı eksikti.'* (Huzur , 70) Bu duygusal açlığını kısa sürede Mümtaz ile gidermiştir ancak vakit geçtikten sonra Mümtaz'ın aşırı ilgisi psikolojik bir bunalı durumunu da beraberinde getirmektedir. Fazla ilgi ve iki kişiye mensup olmayan aşk (çevrenin gözü önünde yaşanan ilişki) sorun yaratmaktadır. Eski kocası Fahir, ilgisini bildiği Suad ve Mümtaz arasında geçen duygusal (iç) çatışmalar Nuran'ı olumsuz etkilemektedir. Nuran'ın Mümtaz'a olan aşkı Suad'ın psikolojik sorunları nedeniyle intihar etmesiyle beraber sona ermektedir ve Nuran eski kocası Fahir'e döner. Bu durum Nuran'ın ilk denebilecek aşk ilişkisinin sürmemesine neden olmuşken duygusal bağlamda bir ilişkinin varlığının Nuran gibi duygusunu bastıran bir genç kadın için doğru olmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Duygusal istikrarsızlığın bu karakteri zorlaması yetiştirme biçimiyle de ilişkilendirilebilir çünkü Nuran sürekli hislerini bastıran bir insan olarak yetiştirilmiştir.

4.4 Müzik , Tarih ve Edebiyat

Nuran karakterini etkileyen en önemli olgulardan bir tanesi de müziktir. Müzik kültürü aile geçmişi ile birleşmiş ve Nuran'ı aileye bağlayan unsurlardan bir tanesi olmuştur. Nuran'ın dedesinin anneannesinin bir yabancıya kaçmasından sonra bestelediği 'Mahur Beste' adlı şarkı yapıtta Nuran ve Mümtaz'ın beraber olduğu yerlerde sıkça geçmektedir. Nuran'ın duygularını belli ettiği yegane durumlardan bir tanesi bu şarkının gün yüzüne çıktığı zamanlardır. Bu şarkıyla beraber dede ve anneane ilişkisine değinilirken Mümtaz ve Nuran'ın aşkları da bu melodi ve sözlerle sentezlenmektedir. Eskiye özlem duyan Nuran için bu klasik Türk bestesi bu ilişkiyi eski aşklar mertebesine çıkarmakta olduğu için daha duygusal görünümlüdür ve Nuran için haz vericidir. Tarih ve daha çok edebiyat Nuran ve Mümtaz'ın beraberken sıkça konuştukları konulardandır. Bu sohbetten keyif alan Nuran ve Mümtaz, hayat görüşlerini birbirilerine anlatmakla kalmamış birbirlerinden ve düşüncelerinden aynı zamanda kişiliklerinden etkilenmişlerdir. Nuran'ın yaşama dair bakış açısı anlatılırken '*Hakikatte bu konserde büyük küçük yoktur. Her şey ve herkes vardır. Tıpkı etrafımız gibi. Hangi dalgayı hangi ışığı kapatabilirsiniz ki ?*' (Huzur , 58) Aynı görüşe benzer Mümtaz da hayatı daima bir bütün olarak görmektedir. Bu durum iki karakterin sohbetleri arasında edebiyat aracılığı ile birbirlerinden etkilendikleridir. Tarih ise müzik ve edebiyatı kapsamaktadır. Nuran'ın hep geçmişten alıntı yapması ve eski şarkılar söylemesi de tarihten etkilendiğini göstermektedir. Ek olarak Nuran'ın Edebiyat Fakültesini bitirmesi de Nuran'ın hayatında Edebiyatın önemli bir yeri olduğunu ve kendini ifade de buradan yararlandığı söyenebilmektedir. Yapıtta Dostoyevski gibi ünlü yazarların eserlerinin de adının geçmesi edebiyat olgusunun gücünü arttırırken Nuran'ın karakterini de şekillendirip yansıtmaktadır.

5. SONUÇ

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Huzur' adlı yapıtı ele alınarak yapılan Türkçe A dersi bitirme tezi olan bu çalışma yapıtta varlığını sürdüren üç karakterin (Mümtaz, Nuran, İhsan) eserin bütünü (olay örgüsü, uzam, zaman) ele alınarak kişiliklerinin ne yönden nasıl etkilendiği işlenmiştir. Yapıtta karakterlerin kişilik incelemesi yapılırken karakterlerin geçmiş yaşantıları, buldukları konumu ve vaziyetleri, psikolojik halleri, toplumsal çevre ve koşullara dikkat edilmiştir. Yapıtta psikolojik vaziyet gibi iç ve yaşanan çevre, aile, toplum gibi koşullar Mümtaz'ı bunalıma sokmuş ve daha içine kapanık hale getirmiş, Nuran'ın duygularını baskılamış ve aşktan vazgeçirmiş, İhsan karakterini de (özellikle savaş olgusu) ruhsal sıkıntıya sokmuştur. Yapıtın sonu umutsuz bir şekilde Mümtaz'ın ölümüyle son bulmuştur.

6. KAYNAKÇA

1. Huzur (23. Baskı Eylül 2014)